

# המחתרת כ"נשק" של ארצות קטנות

בשנים האחרונות מתרבים בעתונות הצבאית של ארצות קטנות המאמרים על האסטרטגיה והטקטיקה של "מלחמת-המחתרת". ביחוד מורגשת נטייה זאת בעתונות הצבאית של אותן הארצות, שנשארו נזיטרי-ליות במלחמת העולם השנייה, כגון — שבדיה ושבדי-צריה. ארצות אלו ראו במו עיניהן כיצד הכוחות הצבאיים הסדירים של ארצות קטנות הונסו והוכנעו במשך ימים ספורים על ידי עליונות הכוחות האדירים שהתקיפו אותם. לפי הגדרתו של שבועון שביצרי אחד, "העם וחיל-הצבא" ("Volk und Armee") — לא התחילה, למעשה, ההתנגדות היעילה מצד המדינות הקטנות הנתקפות, אלא בשלב האחרון, זה, דהיינו: אחרי מפלת הצבא הסדיר המאורגן של מדינה כזאת, ואחרי כיבושה בידי האויב. מחשבות אלו מתעוררות בארצות הקטנות ביחוד עם הדיון בתקציבן הצבאי. גדל והולך העומס של התקציב הצבאי — ועם זאת פוחת יותר ויותר ערכו המעשי. הוגי דעות צבאיים בארצות אלו רואים, שאין הן יכולות להחזיק מעמד בהתחרות-הזיון העולמית. אין ביכולתן ליצור פצצות אטומיות, אינן יכולות להרשות לעצמן להקים כוח-משורין שיהא שווה לזה של מעצמה גדולה, או להקים בתי חרושת לאוירונים מפלט ("Jet") וכוחן האוירי יהיה תמיד חלש לעומת הציים האויריים של המעצמות האדירות.

לפי כך שואלים רבים מבין בעלי המחשבה הצבאית בארצות הקטנות וה"בינוניות" — ובדומה לאלה גם חברי הפרלמנט שלהן בשעת הדיון על התקציב — היש עוד בכלל ערך בזיון ארצות קטנות, בנוסח המסורתי. לפיכך יש ומופנה בצבאותיהן הדגש אל נשק נגד-טנקי ולא אל חיל-שריון משלהן; ואל אוירונים קרב-הגנתיים וארטילריה נ"מ. — ולא אל מפציצים. אין תמה — לאור האמור לעיל — שמתעוררת ההתעניינות המיוחדת הנ"ל בדרכי פעולתם של כוחות מחתרת, ובהכנתה של מחתרת מבעוד זמן, עוד בעתות שלום, — לקראת האפשרות-הקרובה-לודאות, שכל המאמצים להגנה צבאית סדירה ומאורגנת לא יועילו כנגד התקפה מצד אחת המעצמות הגדולות.

אופיני למהלך-מחשבות זה הוא מאמר, שהופיע באותו שבועון צבאי-פופולארי שביצרי, "העם וחיל-הצבא", בו הודגש הצורך להכנה כזאת של המחתרת עוד בימי שלום, — כחלק ממערכת-ההתגוננות השבדי-צרית העתידה. הקושי העיקרי בארגונה של מחתרת, נאמר במאמר זה, הוא "רגע המעבר מהמערכה הצב-

אית אל מערכת המחתרת".\* ארגון המחתרת צריך שיהיה מוכן מראש "לא רק על הנייר", אלא על ידי אימון ותמרון ממשיים של כוחות המחתרת העתידיים. לדעת השבועון השויצרי צריך שמלכתחילה יהיו לרשות ארגון כזה נשק, תחמושת, חומרי-נפץ, מכשירי-עבודה ומחסני-אספקה. השבועון טוען, שדעותיו מבורסות על נסיונם של לוחמי מחתרת לשעבר בארצות אירופה השונות. הדרישה היא, איפוא, לציד, אמון וכך נפרדים לכוחות המחתרת מלכתחילה. ארגון כזה, טוען השבועון, צריך להיות מבוסס על ה-ortswehrrer השביצריים, דהיינו יחידות-עוזר מקומיות, אשר עד עתה היו מורכבות מאנשי השנתונים שלמעלה מגיל הגיוס לשירות-פעיל, ועיקר תפקידם היה שמירת מחסנים, גשרים, תחנות-חשמל וכך. אכן, דומה שהניתוח שניתן בהצעה הנ"ל הוא נכון, ואילו ההצעה גופה קרוב-לודאי ש-אינה מציאותית. אמת, מן הדין לתכנן מראש מחתרת הלכה למעשה, כפי שנהגנו אנו במחמת-העולם השנייה, שעה שהיתה קיימת אפשרות של פלישה גרמנית ארצה. אמת היא, שהמעבר האופרטיבי ממערכה צבאית גלויה למערכה מוסוית הנו מהבעיות הקשות ביותר. אולם, המחשבה שמחתרת עתידה תהיה מאורגנת-מראש על בסיס רחב של ארגונים מוכרים, ותהיה מאומנת על ידי תמרונים "ציבוריים" פומביים כביכול, עומדת כמובן בניגוד לכל כללי תורת המחתרת. כי כל הצלחה של מחתרת תלויה בזה שדרכי-פעולתה העתידות אינן ידועות מראש לרבים, שמפקדיה אינם ידועים, ושמקום מחסניה בלתי-ידוע בהחלט.

אפילו נניח שלא יקום "גייס חמישי" באותה ארץ נכבשת (ובמקרה שביצריה עצמה לא היה דבר זה מובטח במאת האחוזים למקרה של פלישה גרמנית במלחמת העולם השנייה), ואפילו נניח ש"העם כולו יהיה במחתרת", — גם אז היתה נשארת בתוקפה הדרישה לסודיות גמורה ולהסוואה מוחלטת. ודרישה זאת — אין, כמובן, למלא אחריה אם רבים ידעו את ה"סוד" של כוחות-המחתרת ואת "צבע" ההסוואה.

ברם, אין הערה זו גורעת מאמיתות-ההנחות בני-

\* אכן, לתפיסה זו ישנם סימוכין לרוב בתאורי ראשית פעולתם של כוחות-המחתרת הפרטיזניים המאורגנים ברית-המועצות עם הפלישה הגרמנית — כפי שהובאו בזכרונותיו של פ. יודוב, בתולדות חטיבתו של קובפק, וכיו"ב — המע.

תוח בעיות המחותרת, כפי שנעשה במאמר הנ"ל. אלא, כדי שממפלתו של הצבא הסדיר תפרח מחותרת לוח-מת וממושמת צריך שזה עצמו יהיה, מלכתחילה, עוד בצורתו „הסדירה“, חלק בלתי-נפרד מהגוף המדיני של העם, שלא יהיו לצבא חיים „משלו“ — השקפות פוליטיות משלו ומושגים מוסריים או חברתיים משלו. צריך שרוח ההגנה העצמית תחיה לא רק בצבא אלא בעם כולו; שרוח הדמוקרטיה תשרור לא רק בחיים האזרחיים, אלא גם בצבא. כי ההכנה היסודית מראש של מחותרת לוחמת, כשלב אחרון — נואש ועליון — של התגוננות האומה, היא השתתפותו של העם כולו, הלכה למעשה, בבעיות בטחון. כדוגמה לכך מצטט השבועון השביערי קודם-כל ומעל-לכל, את ההרכב של משלחת צבאית שבדית אשר ביקרה בארצות שונות, לשם לימוד בעיות צבאיות.

בראש המשלחת עמד גנרל-מיו, וחבריו היו: לויטגנט-קולונל אחד, חבר ההנהלה של אגודת הסמלים, עורך של עתון יומי, מנהל בית-ספר, מומחה למכונאות, חבר הועד של הסת. נוער, ציר מטעם ארגון פקידים, תלמיד אחד של בי"ס לקצינים ורופא. מהרכב משלחת „צבאית“ שבדית זאת יש בודאי מה ללמוד. אם מוסיפים לגישה כזאת של הכרה, התענינות והשתתפות כללית של חוגים צבוריים רחבים בבעיות הבטחון עוד אי-אלו דרישות ותנאים מעשיים יותר, ניתן יהיה בודאי להגיע למכסימום האפשרי בשטח הכנת מחותרת והכשרתה מבעוד זמן, בימי שלום. ואלו היו הדרישות שנראות לעין:

(א) החינוך הגופני של הנוער — בבתי הספר, בתנועות הנוער, ובצבא — צריך להכשיר דור שלם ל-תפקידי מלחמה בכל התנאים, לרבות תנאי מחותרת, את כושרו הגופני של הנוער יש להוסיף ולקיים על רמתו בעזרת תמרונים שנתיים, פעילות באגודה ספורטיבית וכדומה.

(ב) יש לשלב עם החינוך הגופני לימוד יסודי בידע הארץ. כל נער ונערה וכל איש מבוגר צריך שיכירו את הארץ וביחוד את סביבתו הקרובה הסמוכה למקום מגוריו. כל שביל בלתי-בולט, כל מערה, כל סימטה נידהת, כל פניסה צדדית המאפשרת מעבר מבית לבית מבלי לחצות רחוב וכד.

(ג) האימון הצבאי צריך לאמן כל שנתון בשימוש בחומרי-נפץ, וב„נשק“ אחר, שהוא אופיני למחותרת. רצוי שיהיה גם אימון, לפחות של קבוצות נבחרות, בנשק של אותה המעצמה — או המעצמות השונות — העלולה לפלוש לארץ הנוגעת בדבר.

(ד) יש לערוך עוד בימי שלום סקר מקיף של כל אמצעי היצור האזרחיים, של כל מכונת, כל מחרטה

וכד. יש לערוך רשימות של כל בעלי ידיעה ויכולת מקצועית או ארגונית שבאוכלוסייה, אשר גיוסם אפ-שרי יהיה בשעת מבחן, לצרכיה של מחותרת-הגנה. (ה) חינוך של קבוצות אנשי-צבא במעין חיל-„קומאנדו“ צריך להכשיר את הקבוצות הללו גם לתפקידי מחותרת לוחמת.

(ו) את תכנון המחותרת וארגונה יש לשמור לחוג מצומצם ביותר של מטה הצבא, בהשתתפות אזרחים הנמצאים בעמדות-מפתח כאלו הקשורים בהפעלת ארגון כזה בשעת הצורך. אך יש להתחשב באפשרות, שאולי דוקא אנשי-מפתח לא יוכלו לפעול במצב של כיבוש ע"י האויב, ויש לבחור בראש וראשונה במי שעמדתם אינה בולטת ביותר כלפי חוץ ושעם זאת מכירים הם את החושים, שבעזרתם אפשר להפעיל ארגון אזרחי נרחב לתפקידי התגוננות.

מהאמור לעיל — שבודאי אינו אלא שרטוט שיטתי ביותר של הנתונים הנחוצים להכנתה של מחותרת לוחמת — יש להסיק מסקנה מאלפת: המחותרת הנה בגדר ה„נשק“ האופיני ביותר לארצות קטנות דוקא ולא רק מפני שסכוייהן של הללו להצלחה במערכה צבאית אדירה נגד מעצמה גדולה הנם כה קלושים (כפי שמעיר השבועון השביערי), אלא גם מפני ש ב י צ ו ע ההכנות לכינונה-מראש של מחותרת-הגנה קל יותר לארץ קטנה. כך, למשל, רק בארץ קטנה יתכנו רישום וסקר כה מקיפים וכוללים של אמצעי היצור האזרחיים, היכולת האישית המיוחדת של כל איש ואיש, כמוצע בסעיף „ד“ לעיל.

אם נזכור את „מחאות“ הפרוסים נגד ה-„פראנק-טירארים“ (Franctireurs) במלחמה הפרוסית-צרפתית ב-1870-71, ובימים הקרובים אלינו יותר — את דרישתו של הפלדמרשל הגרמני רונדשטט, שהחוקה הבין-לאומית „תאסור“ על כוחות-המחותרת; אם נחזור ונזכור את 16 הדיביויות הגרמניות ש„לחמו“ ב„צבא-המחותרת“ של טיטו-מזה, ואת 500 ה-שוטרים הצבאיים הגרמניים ש לא הצליחו להשמיד קבוצת חבלנים הולנדיים בת 60 איש — מזה, כי אז נבין ונעריך כראוי את ערכו הצבאי הגדול יחסית של העם החופשי, ואפילו קטן, במידה שהוא מאוחד בהתגוננותו בפני פולש. כי אז גם נבין, שיתכן ובמלחמה עתידה יחשבו מנות-הפולשים פעמיים לפני שיפוזרו את כוחותיהם להתקפות על ארצות קטנות שונות — במידה שהללו תהיינה מוכנות ודרוכות, מבחינת כוונותן הפיסית, החינוכית והנפשית. שכן קל יהיה, אמנם, באופן יחסי, לכוונו; אך קשה, קשה מאוד יהיה ל של ו ט עליהן, לאחר הכיבוש. ח. ע.